

مستشرقین

۱۳۲۶

مطبعه و محل اداره :

جنرال اوغلتنده امنیت
مخدومی جوارنده
شنگول یقوشنده
۲۵ نو صو

مسئله زه توافق آژان

جدیدہ مع المنونہ

قبول اولنون

درج ابدلہ بن آمارا عاده اولنماز

دینہ ، فلسفہ ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، سیاسیات و بالخاصہ احوال و مشورہ اسلام بدین بحث ابدلہ زلفندہ بر نشر اولنور .

صاحب و مؤسسی :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تاسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

آبونہ بدلی

سنہ لکی

۳۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵
۳۰۵	۶۰۵	۶۰۵	۶۰۵	۶۰۵	۶۰۵
۹	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷
غروش	روبلہ	فرانق	ممالک عثمانیہ ایچون	روسیہ	سائر ممالک اجنبیہ

در سعادتندہ نسخہ سی ۵۴ یا ۵۵ در

قبلہ دن مقوا بورو ابہ کوندریلیرسہ سنوی

۲۰ غروش فضلہ آلنبر

یدنجی جلد

۳۰ ذی الحجۃ الشریفہ ۱۳۲۹ پنجشنبہ ۸ کانون اول ۱۳۲۷

عدد : ۱۷۲

اولدینی ابتلالر قارشینی بی تاب وتوان قالدیرق ؛ یأس ونومیدینک صوک درجه لرینه واصل اولدینی کوریلور بر حالدی ، حیات آتیه ده بیله قطع امید ایتدیکی ظن اولنیور .
خیامک ظواهره قارشینی کوستردیکی لاقیدی بنضاً ابالیلیک درجه سنی ده کچمش اولدینی حالدی ، شسایان حیرت درکه ؛ حافظ شیرازینک طالع بد بختیسنه اوغرامتدن مصون قالشدر .

شیرازده حافظک قبرینه قارشینی حرمتسزلکده بولنانلر ، خیامی حقیقتی بر متصوف ، مستغرق وجد بر مست عشق کبی تاقی ایلشدردی . رباعیات موسیو نیقولاس طرفندن فرانسیزجه به نقل وترجه ایدلشدر . انکلیزجه به ایسه ده اول ترجه اولمشدی . بالآخره آلمانجه به نقل ایدلدی .

خیامک آناری آوروپاده انتشار ایتدیکی وقت کندیسنه شرق (وولتری) نظریله باقمشدی ، فی الحقیقه خیامده وولتر کبی هستری وایکنه له یحیی در . طوقوناقلی وتمکم آمیز افاده لری وولتره پک یقیندر . بشریت مظفریه قارشینی آنک قدر محبت کوستارمش ، آنک قدر ناله خوان اولمشدر .

فقط بو شرق وغرب حکیم لری آره سنده یاپیله جتی مقایسه ده بو درجه بی تجاوز ایتما لیدر . چونکه بو دأره خارچنده نقاط مشابهه آرامغه قالدشمق بیوده یورغو نلقدر .

انکلیزلر خیامک اشعارنده (لورد بیرون) ک آجی بدینلکنک ، نومیدی یأس آلودینک درین ایزلرینی کوریلورلر .

فقط حقیقت حالدی خیام ؛ وولتر ولورد بیرون دن زیاده آلمانیا فیلسوفلرندن مشهور (شوپنهاور) ایله خطوط اساسیه به مشابهته مالکدر .

خیامک رباعیاتی بالخاصه انکلیزده پک زیاده بر حسن تلقی کورمشدر . رباعیات فیچ ژرالد (fitz gerald) طرفندن انکلیزجه به ترجمه ۱۸۵۹ سنه سنده لوندردده طبع ایدلدی .

کندیسنی ده نظری برشاعر اولان فیچ - ژرالد ، رباعیاتی حیرتبخش بر وقوف ، نریه بر افاده ایله انکلیزجه به نقل وترجه ایتکه موفق اولمشدر .

اساساً ژرالدک انکلیزده باعث اشهراری اولان انکلیزلر ۱۸۵۶ تاریخنده لوندردده (شرق قلوبی) نامیه برانجمن بیله تشکیل ایلشدردی ، بو قلوب ، خیامک انکلیز افکار عمومیه سنده قازانش اولدینی موقع احترام و ابجالک محبتشم بر تمنا تاسی عد اولنه بیلور . خیامک فکر فلسفینسینی آکلامق ایچون حیات بشریه به عائد تظلمات آتیه سنی اوقویه لم :

« بو سفیل ارضده بر ویایکی قیصه کون قدر آتقی اقامت ایده بیلورز . اقطاف ایده بیلدیکمز نشئه ایسه آلام واضطرابله مشبوعدر .

صوکره ، حل ایده مدیکمز بالجله مسائل حیاتیه بی بر طرفه آتدق بار آلام آلتنده ازیله ازیله بی تاب وتوان دوشور و ابدیاً جهانده وداع ایدیورز . »

ایدیورز . »

خیام دیکر بر قطعه سنده ایسه شو صورتله ناله خوان اولیور :
« هیات ! بز بیچاره انسانلر وقفه کیرسکون اولنجه اشک تثار اولان و ابدیاً بر دها عودت ایده میان جهان نورد روزکارلرک سسنه نه قدرده بکزه یورز . اوت ، حیات بشرده ، طبق بو روزکارلر کبی بر ایکتی ، بر شهقه اضطراب ، بر هیچقریق ، بر بورا ، بر جدالندن عبارتدر ، »

خیام حیاتی بویله تصویر ایدیور و احتمالک تصویر ایتدیکی کبی حس ایدیوردی ، خیامک یأس ونومیدی ایچنده چرینان روحی هیچ برشیده بر نفخه آرامش و سکون بوله ماش ، متصل دیدنمش ، چریننمش ، ایکنه مشدر . نهایت واولیای نظامنی بر قاچ مصرعک و بر رباعینک سینئه حزیننه کومه رک متسلی اولق ایسته مشدر .

آوردبا اضطرابم اول بوجود جز حیرتم ازحیات چیزی نفزود رفیم باکراه وندایم چه بود زین آمدن ورتن وبودن مقصود طرزنده ، حیاتدن هیچ بر شی آکلایه میهرق والده قالان ، بر مجهولیت مطلقه ایچنده یووارلانیدیغمزی آکلامق ایسته یور .

خیام فنای بشریتی اعلان ایچون شو صورتله زمزمه خوان اولیور :
ای بس که بناشیم و جهان خواهد بود فی نام زماونی نشانی خواهد بود زین پیش نبودیم ونشد هیچ خلل زین پس چونباشیم وهان خواهد بود آرایش و بدیده جهانک برظل قدر پایدار اوله مدیغنی ارباب غنات واستبداده شو آجی قطعه ایله آکلامق ایستیور .

آن قصرکه بر چرخ همی زد پهلو بر درکه اوشهان نهادندی رو دیدیم برکنکره اش فاخیمه بنشسته همی کنت که کوکوکو خیام دائمی بر بحر ان بدینی ایچنده چرینان روحنه بر رشحه تسلیت صاحبه بیلمک امیدیه حیات سرمستانیه آتلمش ، احتیاجات روحیه سنی بر قاچ جرعه نیک تأثیریه تطمین ایتک ایسته مش . فقط سرمست مصائب و مناهی اواغله برابرینه لطف زبایدن قطع امید ایدمه جکنی :

کرکرهر طاعت نسفتم هرکز ورکردکنه زرخ نرقم هرکز نومیدیم زبارکاه کرمت زیرا که یکی رادونکفتم هرکز قطعه سیله تصویر ایددرک بارکاه احدیته التجا ایلشدر .

مدالی اعدادیسی مدیری

م . شمس الدین

دیلمز ایچنده . . . خوردده شیلر

۴ ، (هیأت عدول) تعمیرنده عین ناصیل اوقوناجتی ؟

اوزاق اوزاق بر زمان . . . اوزاقلرده کی قارالتیلری بیغین بیغین کورمکه ، تک تک سچمه که باشلامشز . صانکچو جوق حالنده یز . چوجتلق چاغنده یز . صوریورز ، اوکره نیورز . بونک آدی نه ؟ بونک آدی شو . . . اوته کینک آدی ؟ اونک آدی ده بو .

برقارالتیدن، بر یغینتیدن صورتیمنز وقت، بونک تورکجه آدینی بولوب سویله یه جک یرده (هیأت) دیمشار.. آ کلامشز که بو بر بیر بکیتینک، فرضا انسان بیر بکیتینسک آیدر . بویله جه یکی بر لغت او کر نمشز. ینه صور یورز : نه هیأتی ؟ نه یاپان هیأت؟ جواب ویر یورلر: اختیار هیأتی ، اختیار لر هیأتی ، ارککلر هیأتی ، قادینلر هیأتی . . . کزن هیأت ، اوتوران هیأت . . . بونلری ده او کره نیورز .

بونلری بویله قوللانوب طورورکن، صوکر دلری او کمزه چیقورلر، ایثی چاپراشدیر یورلر. بزم تورکجه، ساده ساده سویله دیکمز بو تعبیرلری (هیأت اختیاریه) ، (هیأت رجال) ، (هیأت نسوان) .. (هیأت سیاره) ، (هیأت ساکنه) صورتلرینه و سائر صورتلره قویورلر . زار زور، بونلره ده عقلمزی یا تیرمغه، آغیزمزی آیشدیرمغه چالیشیورز. کونک برنده، عدلیه ایشلر منزه چکی دوزن ویرپرکن ، فرنکلرک (ژوری gury) سنی تورکجه یه آلاجق اولیورلر . بونی - (سیندیک تعبیری آلدقلمی وجه ایله - بولدقلمی کی آلییورلر. حیت کوسته ره رک - بر وقت باشقا بر تعبیر قارشیلیق (قضیه محکمه) (۱) اصطلاحی قویدقلمی وجه ایله - دیلمزده بونک یرنی طوناجق داها الویریشلی برشی آرایورلر . کیم ایسه ، خیر و حیت صاحب لردن بریسی (هیأت عدول) تعبیری بولیور . بویله طمطراقی اصطلاحلر دیلمزه بر آز طوقونسده چاره سز قوللانیا جنی ایچون ، فرنکجه لرندن اهورندر .

زمان ایله ، (هیأت عدول) تعبیرینه آلیشیورز . بونی قالیله باصار کی یازیورز . یازارکن قولای . . . فقط او قورکن او یله دکل . . (عدول) ده کی عینی هسانکی حرکه ایله او قویا جغز ؟ اوتوره ایله می ، اوستون ایله می ؟ یوقسه ایکیسی ده می جائز ؟ آغیزلره باقیلسه ، او یله دین ده وار ، او یله دین ده . . ایکیسی ده اولور ، دین ده اکیسک دکل . . یازیمزک الویریشنه و او قویانلرک واریشنه نظراً ، بونی (جدول) کی - یعنی کله ده کی عینی ده و او ی ده اوستونله یه رک - او قویانلر ده بولونمق قابل . . کورونیورکه بونی کوزل یازاییورز ، فقط کوزل او قویایما یورز . بریشی سبب سز ایکی اوچ درلو او قوه قی دوغرو اولماز ، هله بر وجهی بر حکمتی یوق ایکن، (عربجه بیلیر میسک؟ اویدور اویدور سویله طرزنده، او یله ده اولور، او یله ده اولور ، دیمک هیچ قبول اولونماز . بونک بری دوغرو ، اوبرلری یا کیش اولاق لازم کایر . عجا هانکیسی دوغرو ؟ کتابلر یازمامش . . یازمشسه بیله شبهه قالمامش . . او حالده بودو کرمی چوزمکه بزده چالیشاییورز .

(هیأت عدول) ده ایکی کله - برینک اوچی پرچینه بیر کی برشی یاییلارق - برلشدیرلمش . آ کلا یورز که بو بر ترکیب . . ترکیب . . دیلر ده یولدر که برکله آ کلاتیلاجق شیئی تک باشنه آ کلاتامازسه اونک یانه کله لر قوشولور ، آرقداش ایدیلیر . ایشته بودورلو زنجیرله مه لره و بو دورلو زنجیرله ترکیب دیورلر . بوایشه ، طبیعتلری و قابلیتلی (۱) بو اصطلاحی بولوب قویان مرحوم استاد بوبوک حیدر افندیور ،

دبرلر .

اعتباریله ، چوقاق اسم و صفت نوعندن اولان کله لر الویریر . شو حالده ترکیب برلشن کله لر یا هب اسم نوعنددر، یا بونلرک بر بارچه سی اسم و بر بارچه سی صفتدر . اسملر برلشمش ، بر برینه قوشولاش ایسه ترکیب، اضافیدر . اسمک یانه صفت قوشولاش ایسه ترکیب ، توصیفیدر .

بونی اکلا دقن صوکره ، تعبیرده کی ایکی کله یی بر برندن آیروب آیری آیری یوقلارز . او یله یایسه ق نه بولورز؟ اول (هیأت) . . بو بر اسم . . برشی کوسته رن بر کله . . فی الحقیقه بو . بر بیر بکیتی ، انسان بیر بکیتینی کوسته ر یور . تاصیل و نه ایش یاپان انسان بیر بکیتینی ؟ ایشته بونی، کوسته رمک ایچون (عدول) کله سنی بوکا قوشمشلر و آرقداش ایشلر . عجا بوده بر اسمی ؟ یوقسه بر صفتی ؟ اسم ایسه آرقداشینک اکیسکی تامملا یاجق ، صفت ایسه اونی توصیف ایده جک ، کیدیروب قوشاتاجق ، عجا هانکیسی ؟ اسمی ، صفتی ؟

(عدول) ه بکزه ی بر چوق کله لر طانیورز . بونلرک هپسینی قاریشدرسه ق ذهنلر قاریشیر . ساده عینک حرکه سی اوستون و اوتوره اولماسنی نظره آلارق دوشونلم . حرکه اوستون ایسه کله (جهول کبی ، (جهول) کبی ، (کتوم) کبی صفتدر . حرکه اوتوره ایسه کله ، (یا طلوع) کبی ، (غروب) کبی ، (ظهور) کبی مفرد مصدردر ، مصدر اسمدر . . یا که (صدور) کبی ، (سطور) کبی ، (سطوح) کبی جمع اسمدر . (عدول) کله سی ، برنجی احتمال وجه ایله بر صفت ایسه ، بونک موصوفنه اویماسی ، موصوفی کی مژنک اولماسی لازمدر . چونکه (هیأت) کله سی دیلمزده بودورلو حالده دایم نامؤنشدیر . نته کیم، (هیأت جهوله) ، (هیأت جاهله) ، (هیأت علمیه) ، (هیأت ختلطه) ، (هیأت عظما) دینیر . . (هیأت جهول) ، (هیأت جاهل) ، (هیأت علمی) و سائر دینمز . بناء علیه بو احتمال قبول اولونماز . . کله صفت دکلدر . . کله ده کی عین اوستون اولماز .

کله ، ایکنجی احتمال وجه ایله مفرد بر مصدر و یا مصدر اسم ایسه ، بولدن صایمق و سوزدن دونمک ، صایماودونمه ، صاییش و دونوش ، معناسنه کایر . . بو ایسه ترکیبده کی مقصده اصلا یاقیشماز و مناسبت آلاماز . بویله دکلده ، اوچنجی احتمال موافق اولارق جمع حالده اسم ایسه ، ترکیبده کی مقصده و اعتباره تاممیله او یار . چونکه بو، بزجه مجله ده (۱) و (رجل عدل) صورتنده کی مشهور مثله کلدیکی اوزره ، اصلنده مصدر ایکن، اسم و صفت حالنده، یعنی ذات و صفتی بونک کوسته رن اسم فاعل حالنده قوللانیلان (عدل) کله سنک جهی اولاجنی کبی ، فرنکلرجه (ژوری) دینان و محکمه لر ده جنایت ایشلر نده بونلره بکره ین شیلر ده و چدانه کوره قرارلر و بر مک ایچون، انتخاب ایدلمش یعنی اون ایکی کیشیدن عبارت اولان هیأتک طبیعتنده کی جهیت مناسنی ده صارار و قوجاقلار . دایما قوللانیلان دایما یازیلان (هیأت وکلا) ، (هیأت سفرا) ، (هیأت نظار) ، (هیأت دول) ، (هیأت معلمین) ، (هیأت کتبه) ، (هیأت دیران) کبی ترکیب بو ملاحظه لره نک اوینون دوشر .

[۱] ماده ۷۰۵ « عدل، راهن و مرهنگ امنیت ایدوبده رهنی تودیم وتلم ایشکلری کیمسه در . »

بوملاحظه کرده یا کیلما دق ایسه ، (هیأت عدول) ده کی (عدول)
ک عینی اوستون اولاماز ، اوتوره اولور . بومبختده ، اوستونده
اولور ، اوتورده اولور . سوزینک آرتیق قیمتی قالماز .
اسپارطه لی

حق

مباحثات

اعداد قوت

شوهفته کرده علم مطبوعاته اعانه بحریه نك بر طرفدن وجوبندن
فرضیتندن وحتی حج زکاة کی عبادات مالیه نك اعانه مذکوره یه لزوم
قلبندن بحث اولنور ، بر طرفندن اشبو بختلرک افراطنه ، الحادینه دأر
مناظره قبولی آچیلور .

بو عاجز بضاعه علمیه نك محدودیتندن ، دها طوغریسی علم اسلامه
شمولی اولان بو مسئله کی فتوای شرعینک اعطاسی مفتی الانام اولان
ذات حضرت مشیختپناهی یه عاند اولسنندن طولایی بوباده حکم قطعی
ویرمکدن احترازه طرفین مناظرینی یکدیگره تقریب ایتک و ملت
اسلامیه نك بو یوزدن دوشمکه اولدقلری یکی برطاقم شبهه و ترددلی
ازاله ایلک ایچون بر ایکی سوز سونک ایتتم :

هرایکی طرفده اعتراف ایدرلرکه استطاعت مالیه سی اولانلر ایچون
حج ، زکاة فرض و صدقه فطر ، اضحیه واجددر . همده اشبو فرضیت
و وجوب ، کفائی دکل ، عینیدر .

(اعانه بحریه) — دها عمومی و شرعی تعبیری اولق اوزره —
(اعداد قوت) ایسه یه فرضدر . فقط فرض کفایه میدر ، فرض
عینیدر ؟ بونک تعینی احتیاجات مبرمه سیاسییه نك تعییننه تابعدر . بو
جهتک واضحاً حلی رجال سیاسییه نك تقدیرینه و اکا کوره شرفصادر
اوله جتی فتوای شریفه متوقفدر .

بالکتر مستفتینک مفتی یه ویرمه سی ضروری اولان ایضاحاته لاحق
بر مطالعه قاصرانه اولق اوزره عرض ایدرم که : بوکون اون میلیون
نفوس اسلامیه یی مشتمل فاس ، یه اون میلیون نفوس اسلامیه یی محتوی
ایران ، ایکی بچق میلیون نفوسی جامع طرابلس غرب کی اقالیم اسلامیه
قانلر ، انقراضلر ایچنده پویان اولیور ، کریده عنصر اسلامک تماماً
ارقه سی آلمق کی تشبثات شنیعه حکفر ما بولنیور ، اورالده کله توحید (العیاذ
بالله) سوندیرمک ایسته نیلور ، روسیه کی ممالک اجنبیه ده میلیونلرجه
مسلمانلرک موجودیت قومیه و دینیه لرینه درلو درلو ضربه لر اوربلور .
حاصلی اسلام هر طرفده قانلر ، آتشلر ایچنده انقراضه دوغرو سورکنوب
طرریرکن شو صوک حکومت مستقله اسلامیه ده کی اون ، اون بش میلیون
نفوس اسلامیه اوزرینه کندو حیات دینی و سیاسی لرینی ایدی بی رحمانه

اجانبندن تأمین ایلک ایچون اعداد قوت فریضه سنک (کفائی) تعبیریه
تحدیدی ادنا ملاحظه ملیه و سیاسییه سی اولانلر قابل تجویز کوره مز .
اشبو فریضه نك عموم افراد مسلمه اوزرینه فرض عین اوله جق درجه ده
معروض مهالک اولدیغمزده اصلا تردد ایدمه مز .

شو قدر که اشبو فرضیت عینی یی افراد مسلمین نه صورتله اجرا
ایده جکدر ؟ بوندن بر قاچ سؤال واضح ترتب ایدیور که شونلردر :
(۱) حکومتلر شوحال نخصه ده یه برطاقم اسرافات ، حاملزه کوره
قات قات زائد میلیونلرجه معاشات و مصارفات ایله لازم الحجر برصفتده
اولوب ملتک ترک فرائض و واجباتی ایله قرانیله جق بر مقدار کده فرقه
و سائره منازعاتی آردسنده او زائد میلیونلر بر زائد دها علاوه سنندن
بشقه بر شیئه یارامیه جنی ملحوظ بولنورکن بو بیچاره مسلمانلرک صاف
یورکلرندن قوبان صاف بر فریضه یی ترک ایله اعانه بحریه یه ویرمسنه
شرعاً دکل ، وجداناً نه دنیلور ؟ بوکا مفتی محمد فخرالدین افندی نه
بیورور ؟ . . .

(۲) اغنیامزک طبقه بالاسنده بولنلر — که اعانه بحریه متوسطین
وفقرا قدر طاورانسهر احتیاجلر کیرکی کی اهرانشور — بولنر هنوز
کیسه و قاصه لرینی هیچ بر صورتده آچادقلری حالد اوزرینه بر قاچ
غروش زکاة و صدقه فطر و یا قربان و یا حج لازم که جک قدر بر نصابه
مالک اولابیلن متوسط مسلمانلر — که یوز بیکلرجه سی اوطبقه مستثاده کی
زنکلرندن بر قاچنک ویره بیله جکی مبلغی تدارکدن عاجزدر — او بیچاره
متوسطلر زکاتلرینی ، فطره لرینی ، قربانلرینی ، حج لرینی ترک
ایتسونلرمی ؟ . . . فخرالدین افندی حضرتلری بوکا نه بیورور ؟ . . .

(۳) حکومتلری اسرافندن ، طبقه بالاده کی اغنیامزلی امساکن
تبری ایتدیردیکنر تقدیرده دخی اعانه ، دها طوغریسی « اعداد قوت »
فریضه سی — کرک کفائی و کرک عینی اولسون — افراد ملتک موقع
واقترارلرینه کوره نه مقصدار ایله ایضای فریضه ایتیش اوله جفتک بر
فتوای صریح ایله ایضاح و افتا و بوضورتله تراکم ایدن مبالغت ایدی
مؤتمنه ده بلا تغییر یرو یزلرینه صرف اولندیغنک قولاً قلماً دکل فلا
وماده ارانه و اثبات ایدلسی لازمدر . تا که هر مسلمان بو فریضه
وجیبه یی ایضا ایتیش اولوب اولمادیغنی بیلسون .

(۴) وجوب صدقه و اضحیه یی و فرضیت زکاة و حجی اسقاط بشته
کلنجه ؛ بر مسلمان تقدیر ایدم که مالا و قوتاً امثالی درجه سنده و دها
فوقنده اعداد قوت فریضه سی ایضا ایدیور و فقط — ثروت متبایه سی
ینه شرعاً کندوسنه زکاة و حجی و صدقه اضحیه یی ایجاب ایتدیر یور —
بر مسلمان بو فرائضی ترک ایتسونمی ؟ یوقسه برقات دها ، بر قات دها اعانه
بحریه لرده می بولنسون ؟

اعانه بحریه یی قات قات ویرن ارباب حمیت البته تحسین اولنور . فقط
بویله قات قات اعانه ، که بری فرض و واجب ایسه ایکنجیسی و دها
صوکره کیلری البتده نافله اوله جتدر ، بو ایکنجی و دها صوکره کی نانلرینی